

АНАЛИЗА НОВИНА У ЗАКОНУ О ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА ("Службени гласник РС", бр. 119/2012)

1. Увод

Закон о јавним предузећима ("Службени гласник РС", бр. 119/2012) је усвојен 15.12.2012. године, објављен у "Службеном гласнику Републике Србије" 17.12.2012. године, а ступио на снагу 25.12.2012. године.

Оснивачи јавних предузећа дужни су да ускладе оснивачка акта тих предузећа са одредбама овог закона у року од 2 месеца од дана ступања на снагу закона, односно до 24.02.2013. године.

Јавна предузећа су дужна да своја општа акта ускладе са законом и оснивачким актом у наредном року од 30 дана од дана усклађивања оснивачког акта са одредбама закона.

Даном ступања на снагу закона (25.12.2012. године) **надзорни одбори** јавних предузећа **престају да раде**, а њиховим члановима **престаје мандат**.

Даном ступања на снагу овог закона **управни одбори** у јавним предузећима настављају да обављају послове надзорног одбора прописане "новим законом", до именованја председника и чланова надзорног одбора у складу са овим законом.

Конкурси за директоре у свим јавним предузећима биће **расписани** најкасније до 30. јуна 2013. године.

За непоступање по овим одредбама Закона није предвиђена никаква санкција (нпр. принудна ликвидација).

У **друштвеним предузећима** која обављају делатности од општег интереса (нпр. ДП Нови Сад – Гас) Република Србија може у складу са посебним актом Владе преузети власничка права на друштвеном капиталу. На овај начин се врши конверзија друштвене у јавну својину и ова предузећа настављају са пословањем као јавна предузећа.

Пошто делатност **информисања** више не представља делатност од општег интереса, у јавним предузећима која се баве делатношћу информисања (нпр. ЈП ГИЦ "Аполо") код којих није извршена својинска трансформација, одредбе закона о јавним предузећима се примењују до њихове власничке трансформације.

Законом је **забрањено** коришћење имовине, активности, имена и визуелног идентитета јавног предузећа у свим активностима везаним за **политичке странке и изборне кампање**, као и **свака злоупотреба предузећа у политичке сврхе**.

До доношења нови подзаконских аката и даље се примењују **Уредба о начину и контроли обрачуна и исплата зарада у јавним предузећима** ("Службени гласник РС", бр. 5/2006) и **Уредба о поступку привремене обуставе преноса трансферних средстава из буџета Републике Србије јединици локалне самоуправе** (Службени гласник РС", бр. 6/06 и 108/08).

2. Појам

Јавно предузеће је **предузеће** које обавља делатност од **општег интереса**, а које **оснива** Република Србија, аутономна покрајина или **јединица локалне самоуправе**. Јавно предузеће се **оснива и послује** у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о привредним друштвима и законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса (нпр. Закон о комуналним делатностима). Као делатност од општег интереса које обавља јавно предузеће и даље је предвиђена **комунална делатност**. Поред јавних предузећа, делатности од општег интереса може обављати и друштво капитала (ДОО или АД) чији је оснивач РС, АП или ЈЛС и њихова зависна друштва, као и друштво капитала и предузетник, кад им надлежни орган **повери** обављање те делатности. Јавно предузеће може **поред делатности** за чије обављање је основано, да **обавља и друге делатности уз сагласност оснивача**.

Општи акти јавног предузећа су **статут и други општи акти утврђени законом**. Јавно предузеће се уписује у **регистар привредних субјеката који води Агенција за привредне регистре**.

Јавно предузеће може основати **зависно друштво капитала (привредно друштво)** за обављање послова из предмета свог пословања, за шта сагласност даје оснивач. Јавно предузеће такође **може улагати капитал** у друга друштва капитала.

У случају остваривања добити, одлуку о расподели добити доноси надзорни одбор уз сагласност оснивача.

3. Имовина

Јавно предузеће има **своју имовину**.

Имовину јавног предузећа чине **право својине** на покретним и непокретним стварима, **новчана средства и хартије од вредности**, као и **право коришћења** на стварима у **јавној својини**. Имовина јавног предузећа је одређена **оснивачким актом**, као основни капитал.

Капитал у јавном предузећу је подељен на **уделе** одређене номиналне вредности и уписује се у регистар. Принцип је да једно лице има један удео. Пошто јавно комунално предузеће има једног оснивача, постојаће и један удео у јавном предузећу.

По основу **улагања** средстава у јавној својини јединица локалне самоуправе стиче уделе у јавним предузећима чији су оснивачи и права по основу тих удела. Удели су у правном промету и могу бити предмет трговине. Оснивач удео или део удела може продати уз промену правне форме јавног предузећа у привредно друштво.

Јавно предузеће за **своје обавезе одговара целокупном својом имовином**. Законом о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон и 71/2012 - одлука УС), стечај се може покренути и над правним лицем чији је оснивач јединица локалне самоуправе (јавна комунална предузећа), осим оних које се **претежно или искључиво финансира** кроз уступљене јавне приходе или из буџета јединице локалне самоуправе (нпр. ЈП "Пословни простор" Нови Сад). Код тих предузећа уз јавно предузеће за обавезе може одговарати и оснивач.

4. Управљање

Управљање јавним предузећем може бити:

1. **једнодомно – а) надзорни одбор
б) директор**
2. **дводомно – а) надзорни одбор
б) извршни одбор
в) директор**

Критеријуме на основу којих ће се одредити начин управљања у јавном предузећу (једнодомно или дводомно) одређује Влада својим актом.

Надзорни одбор

Број чланова надзорног одбора јавног предузећа чије је оснивач Република је **5**, а чији је оснивач јединица локалне самоуправе је **3** члана. Ова одредба је императивна и број чланова се не може повећавати неким другим актима. Чланове надзорног одбора именује Влада РС, односно орган одређен статутом јединице локалне самоуправе (нпр. скупштина града). Мандат чланова је **4 године**.

Један члан надзорног одбора се увек **именује из реда запослених**, на начин предвиђен статутом предузећа.

Законом су предвиђени **услови** које мора да испуњава лице да би било изабрано за члана надзорног одбора: а) пунолетно и пословно способно, б) високо образовање, в) стручњак из области делатности предузећа, г) три године искуства на руководећем положају, д) стручност из области права, финансија или коорпоративног управљања и њ) неосуђиваност. Мандат члановима надзорног одбора престаје: **истеком периода на који су именовани, оставком или разрешењем.**

Извршни одбор

Извршни одбор чине извршни директори. Именује их надзорни одбор на предлог директора предузећа. Председник извршног одбора је по функцији директор предузећа. Извршни одбор **не може** имати више од **7 чланова**. Извршни директори **морају бити запослени** у предузећу.

Директор

Директора предузећа именује **Влада** на мандатни период од **4 године**, након спроведеног **јавног конкурса**, док директора јавног комуналног предузећа именује **орган одређен статутом јединице локалне самоуправе**. За разлику од лица које се именује за директора ЈП чији је оснивач РС и које мора да испуњава одређене законом набројане услове (нпр. високо образовање, 5 година радног искуства, стручност, непостојање чланства у органу странке...), лице које конкурише за директора јавног комуналног предузећа мора да испуњава **услове у складу са Законом о раду**, односно у складу са Правилником о организацији и систематизацији послова у предузећу. Директор јавног предузећа је **јавни функционер** у смислу закона којим се регулише област вршења јавних функција. Директор има **право на зараду**, као и на стимулацију уколико предузеће послује позитивно. Директор заснива **радни однос на одређено време**.

Поступак именовање директора се врши по спроведеном јавном кокурсу што је Законом детаљно регулисано (чл. 25-34), међутим недостатак законског текста лежу у томе што није предвиђена никаква санкција за непоштовање ових одредби Закона.

Мандат директору престаје **истеком периода на који је именован, оставком и разрешењем**. Закон предвиђа четири разлога за обавезно разрешење (нпр. правноснажна осуда на условну или безусловну казну затвора – чл. 38), осам разлога за факултативно разрешење (нпр. неспровођење годишњег програма пословања – чл. 39), као и могућност **суспензије** у складу са законом о раду (нпр. ступање на снагу оптужнице против директора – чл. 40).

Законом је предвиђена могућност именовања **вршиоца дужности директора** на период који није дужи од **6 месеци**, а који се изузетно може продужити за још **6 месеци**.

Јавно предузеће мора имати извршену **ревизију финансијских извештаја од стране овлашћеног ревизора**, а јавно предузеће чији је оснивач Република има **комисију за ревизију**.

5. Однос према оснивачу

Развој и пословање јавног предузећа заснива се на **дугорочном и средњорочном плану рада и развоја** који доноси надзорни одбор предузећа.

Јавно предузеће је дужно да за сваку календарску годину донесе **годишњи програм пословања**, и да га ради давања сагласности достави оснивачу најкасније до 1. децембра текуће године за наредну годину. Усвојени програми пословања се достављају министарству које је образовано за област у којој је делатност за које је образовано јавно предузеће, министарству трговине, министарству рада, министарству финансија и министарству локалне самоуправе.

Јавно предузеће је у обавези да министарствима доставља **тримесечне извештаје** о реализацији програма пословања. Такође је дужно да министарству финансија доставља **месечне извештаје** о роковима измирења обавеза према привредним субјектима. Уколико се усвојени програми ЈП не спроводе у складу са смерницама Владе РС у области политике зараде

и запошљавања, или се не поштују рокови за измирење обавеза ЈП према привредним субјектима, **министар финансија** може издати налог да се **привремено обустави пренос трансферних средстава** из буџета РС јединици локалне самоуправе.

У случају **поремећаја пословања** јавног предузећа, оснивач може предузети мере којима ће обезбедити услове за несметано функционисање предузећа.

Ради обезбеђења заштите општег интереса у ЈП, оснивач даје **сагласност** на: статут, гаранције, јемства, авале, залог, тарифу, располагање средствима у јавној својини, акт о општим условима за испоруку производа и услуга, улагање капитала, статусне промене...

Јавна предузећа су дужна да усвојени годишњи програм пословања и тромесечне извештаје о реализацији програма, ревидиране финансијске извештаје, мишљење овлашћеног ревизора итд. ради остваривања **јавности у раду** објављују на својој интернет страници.

6. Остваривање права на штрајк

Штрајк у јавном предузећу запослени остварују у складу са **Законом о штрајку** ("Сл. лист СРЈ", бр. 29/96 и "Сл. гласник РС", бр. 101/2005 - др. закон и 103/2012 - одлука УС), **колективним уговором** и **другим актом** (нпр. одлука о утврђивању минимума процеса рада у предузећу).

Уколико се у ЈП за време штрајка не обезбеде услови за остваривање минимума процеса рада, надлежни извршни орган ЈЛС, предузима неопходне мере (ако оцени да могу наступити штетне последице за живот и здравље људи или њихову безбедност...)и то: увођење радне обавезе, радно ангажовање запослених из других система и радно ангажовање нових лица, покретање поступка за утврђивање одговорности директора и чланова надзорног одбора ЈП.

стручни сарадник
Предраг Шалипур